

LATYN TWEEDE ADDISIONELE TAAL VRAESTEL I

Tyd: 3 uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 20 bladsye en 'n Antwoordblad van 2 bladsye. Maak asseblief seker dat jy die juiste aantal bladsye het.
 2. Let daarop dat daar opsies is: kies ÓF "VRAAG 1 – Retoriek" ÓF "VRAAG 2 – Historiografie" uit AFDELING A; kies ÓF "VRAAG 3 – Epos" ÓF "VRAAG 4 – Elegie en Liriek" uit AFDELING B.
 3. Lees die vrae noukeurig.
 4. In AFDELING C word die opsies duidelik op bladsy 12 uiteengesit. MOENIE PROBEER OM VRAE TE BEANTWOORD OOR VOORGESKREWE WERK WAT JY NIE BESTUDEER HET NIE.
 5. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
 6. Antwoorde moet volgens die instruksies op die Antwoordblad geskryf word.
 7. Lewer asseblief jou Antwoordblad saam met jou Antwoordboek in. Vul asseblief jou eksamennommer op die Antwoordblad in.
 8. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
-

AFDELING A VOORGESKREWE PROSATEKSTE

Jy moet **óf** Vraag 1 (Retoriek) **óf** Vraag 2 (Historiografie) uit hierdie afdeling beantwoord. Maak seker jy beantwoord slegs die genre wat jy bestudeer het.

VRAAG 1 RETORIEK

Lees die gedeeltes hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

insidiatori vero et latroni quae potest inferri iniusta nex? **quid comitatus nostri, quid** 1
gladii volunt? quos habere certe non liceret, si uti illis nullo pacto liceret. est igitur
haec, iudices, non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus,
verum ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus; ad quam non docti sed
facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut, si vita nostra in aliquas insidias, si in vim 5
et in tela aut latronum aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset
expediendae salutis. silent enim leges inter arma nec se exspectari iubent, cum ei, qui
 exspectare velit, ante iniusta poena luenda sit quam iusta repetenda.

[Bron: Cicero *Pro Milone*, (IV) 10–11]

- 1.1 Vertaal van 'quid' tot 'salutis' (reëls 1–7) die sinne wat in **vetdruk** uitgelig is. (20)
- 1.2
 - 1.2.1 Historiese figure wat 'n man regmatig doodgemaak het, word in die gedeelte voor hierdie stuk genoem. Noem drie van hulle. (3)
 - 1.2.2 Noem die mitiese figuur wat sy ma regmatig doodgemaak het en na wie Cicero voor hierdie stuk verwys. (1)
 - 1.2.3 Stel 'n rede voor waarom Cicero hierdie persone in sy verdediging van Milo noem. (1)
- 1.3 Cicero herhaal woorde, of gebruik twee wisselvorme van dieselfde woordstam, in hierdie stuk. Soek twee voorbeelde van hierdie soort herhaling en verduidelik hoe hierdie herhalings belangrike aspekte van sy argument versterk. (4)
- 1.4 Van 'ad quam' tot 'salutis' (reëls 4–7) skep Cicero 'n aantal frases wat sorgvuldig saamgestel en gebalanseer word. Soek twee voorbeelde van sodanige teenstellings en verduidelik hoe hulle die luisteraar se aandag suksesvol na sy hoofpunt rig. (4)
- 1.5 'silent ... repetenda' (reëls 7–8):
 - 1.5.1 Som Cicero se slot hier in jou eie woorde op. (2)
 - 1.5.2 Verduidelik hoe hierdie slotsom in die geval van Milo van toepassing is. (3)

fit obviam Clodio ante fundum eius hora fere undecima aut non multo secus. statim conplures cum telis in hunc faciunt de loco superiore impetum adversi, raedarium occidunt. cum autem hic de raeda reiecta paenula desiluisse seque acri animo defenderet, illi, qui erant cum Clodio, gladiis eductis partim recurrere ad raedam, ut a tergo Milonem adorirentur, partim, quod hunc iam interfectum putarent, caedere incipiunt 5 eius servos, qui post erant; **ex quibus qui animo fideli in dominum et praesenti fuerunt, partim occisi sunt, partim, cum ad raedam pugnari viderent, domino succurrere prohiberentur, Milonem occisum et ex ipso Clodio audirent et re vera putarent, fecerunt id servi Milonis (dicam enim aperte non derivandi criminis causa, sed ut factum est) nec imperante nec sciente nec praesente domino, quod 10 suos quisque servos in tali re facere voluisset.**

[Bron: Cicero, *Pro Milone*, (X) 29]

- 1.6 Vertaal van 'ex quibus' tot 'voluisset' (reëls 6–11) die sinne wat in **vetdruk** uitgelig is. (20)
- 1.7 Hoe laat het Milo en Clodius volgens die stuk hierbo ontmoet? (1)
- 1.8 Watter faktore noem Cicero in die reëls wat hierdie stuk voorafgaan wat Clodius in staat gestel het om voor Milo daar aan te kom? (2)
- 1.9 Soek en vertaal drie woorde/frases van 'statim' (reël 1) tot 'occidunt' (reël 3) wat die voordele lys wat Clodius geniet het toe hy sy aanval geloods het. (3)
- 1.10 Kies een beskrywing van Milo uit reëls 3–5 wat sy edel gedrag beklemtoon en een beskrywing van Clodius se geselskap wat hul gemene daade illustreer. (2)
- 1.11 Cicero beskryf in reëls 6–10 hoe Milo se manne vir Milo kom verdedig het. Hoe kies Cicero sy woorde versigtig en plaas hulle doeltreffend om die beste moontlike motiewe aan Milo se manne toe te skryf? (6)
- 1.12 "*Cicero se verdediging van Milo berus meer op sy beswadding van Clodius as op enige argument wat doodmaak uit selfverdediging sou regverdig, of selfs op die feitelike gebeure.*"
 - 1.12.1 Dink jy dit is 'n billike gevolgtrekking uit die twee gedeeltes van die *Pro Milone* wat in hierdie eksamen gegee word? Verduidelik jou antwoord en haal minstens twee voorbeelde aan. (4)
 - 1.12.2 Dink jy dit is 'n billike opsomming van wat jy in die res van die *Pro Milone* gelees het? Verduidelik volledig, met voorbeelde. (4)

[80]

VRAAG 2 HISTORIOGRAFIE

Lees die gedeeltes hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

placuit primum venenum. sed inter epulas principis si daretur, referri ad casum non poterat tali iam Britannici exitio; et ministros temptare arduum videbatur mulieris usu scelerum adversus insidias intentae; atque ipsa praesumendo remedia munierat corpus. ferrum et caedes quonam modo occultaretur, nemo reperiebat; et ne quis illi tanto facinori delectus iussa sperneret metuebat. obtulit ingenium Anicetus libertus, classi apud Misenum praefectus et pueritiae Neronis educator ac mutuis odiis Agrippinae invisus. ergo navem posse componi docet, cuius pars ipso in mari per artem soluta effunderet ignaram: nihil tam capax fortuitorum quam mare; et si naufragio intercepta sit, quem adeo iniquum, ut sceleri adsignet, quod venti et fluctus deliquerint? additurum principem defunctae templum et aras et cetera ostentandae pietati.

[Bron: Tacitus, *Annales*, XIV.3]

2.1	Vertaal van 'placuit' (reël 1) tot 'invisus' (reël 7) die sinne wat in vetdruk uitgelig is.	(20)
2.2	2.2.1 Verduidelik Nero se motiewe om vir Britannicus te laat vermoor waarop in reël 2 gesinspeel word.	(2)
	2.2.2 Beskryf hoe Britannicus vermoor is.	(1)
2.3	Verduidelik uit jou lees van <i>Annales</i> XIV hoe Agrippina vir Nero so 'n las geword het dat hy doelbewus saamgesweer het om haar te laat vermoor.	(3)
2.4	Anicetus, die vrygemaakte slaaf, word op drie maniere in reëls 6–7 beskryf ('classi ... invisus'). Verduidelik waarom elkeen van hierdie eienskappe hom in staat kon stel om Agrippina se dood suksesvol saam met Nero te beplan.	(3)
2.5	Gee kortliks die uiteindelijke sameswering weer waarop Anicetus en Nero ooreengekom het om Agrippina te verwyder.	(2)
2.6	Hoe suksesvol is Tacitus se uitbeelding van Nero as 'n sluwe en siniese seun deur middel van die toon, struktuur en styl van hierdie gedeelte?	(6)
2.7	Ten spyte van Nero se weldeurdagte planne oorleef Agrippina en kon sy na haar huis terugkeer. Verduidelik kortliks hoe dit gebeur het.	(3)

Anicetus villam statione circumdat refractaque ianua obvios servorum abripit, donec ad fores cubiculi veniret; cui pauci adstabant, ceteris terrore inrumpentium exterritis. cubiculo modicum lumen inerat et ancillarum una, magis ac magis anxia Agrippina, quod nemo a filio ac ne Agerinus quidem: aliam fore laetae rei faciem; nunc solitudinem ac repentinos strepitus et extremi mali indicia. abeunte dehinc ancilla, 'tu quoque me deseris?' prolocuta respicit Anicetum trierarcho Herculeio et Obarito centurione classiaro comitatum: ac si ad visendum venisset, refotam nuntiaret, sin facinus patraturus, nihil se de filio credere; non imperatum parricidium. circumstant lectum percussores et prior trierarchus fusti caput eius adflixit. iam in mortem centurioni ferrum destringenti protendens uterum 'ventrem feri' exclamavit multisque vulneribus confecta est.

[Bron: Tacitus, *Annals* XIV.8]

- 2.8 Vertaal van 'Anicetus' tot 'comitatum' (reëls 1–7) die sinne wat in **vetdruk** uitgelig is. (20)
- 2.9 Toon in die reëls wat jy pas vertaal het hoe Tacitus, deur sy keuse en plasing van woorde, die gevaarlikheid en geweld van Anicetus en sy manne uitbeeld. (3)
- 2.10 In reëls 3–7 hierbo plaas Tacitus sy woorde doelbewus in 'n sekere volgorde om Agrippina se toenemende gevoel van isolasie en vrees oor te dra. Soek drie voorbeelde hiervan en verduidelik hoe geslaagd hulle gebruik word. (6)
- 2.11 Agrippina gee die bevel 'ventrem feri' in reël 10.
- 2.11.1 Vertaal hierdie bevel in Afrikaans. (1)
- 2.11.2 Stel 'n rede voor waarom Tacitus die woorde 'ventrem' en 'uterum' in reël 10 langs mekaar plaas. (2)
- 2.12 *"Wanneer sy in Hoofstuk 8 voor haar dood te staan kom, kom Agrippina meer in beheer van die situasie voor as wat Nero was toe hy dit in Hoofstuk 3 beplan het."*
- 2.12.1 Dink jy dit is 'n billike beskrywing van hul gedrag in die twee uittreksels wat in hierdie eksamen gedruk is? Verduidelik jou antwoord en haal minstens twee voorbeelde aan. (4)
- 2.12.2 Dink jy die uitbeelding van Agrippina en Nero in hierdie twee uittreksels strook met hul karakterisering in die res van *Annales* XIV? Verduidelik volledig, met voorbeelde. (4)

[80]

80 punte

quis procul ille autem ramis insignis olivae
 sacra ferens? nosco crinis incanaque menta
 regis Romani primam qui legibus urbem 810
 fundabit, Curibus parvis et paupere terra
 missus in imperium magnum. cui deinde subibit
 otia qui rumpet patriae residesque movebit
 Tullus in arma viros et iam desueta triumphis
 agmina. quem iuxta sequitur iactantior Ancus 815
 nunc quoque iam nimium gaudens popularibus auris.
vis et Tarquinius reges animamque superbam
ultoris Bruti, fascisque videre receptos?
consulis imperium hic primus saevasque securis
accipiet, natosque pater nova bella moventis 820
ad poenam pulchra pro libertate vocabit,
infelix, utcumque ferent ea facta minores:
vincet amor patriae laudumque immensa cupido.

[Bron: Vergilius, *Aeneïs*, VI: 808–823]

- 3.6 Vertaal reëls 817–823 wat in **vetdruk** uitgelig is. (15)
- 3.7 Skandeer reëls 817–818 ('vis ... receptos'). Merk enige elisies wat voorkom en kwantiteite, en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël. **Beantwoord hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek.** (5)
- 3.8 3.8.1 Na watter koning van Rome verwys Vergilius in reël 810? (1)
- 3.8.2 Verduidelik die belangrikheid van die hoofbedekking wat in reël 808 genoem word en van die dinge wat hy in reël 809 dra. (2)
- 3.8.3 Vergilius kontrasteer in reëls 811–812 die koning se begin en sy lotsbestemming. Beskryf dié kontras en toon hoe Vergilius aandag daarop vestig deur sy gebruik van klank. (2)
- 3.9 Beskryf een deug van Tullus wat in reëls 812–814 genoem word en een ondeug van Ancus wat in reëls 815–816 genoem word. (2)
- 3.10 3.10.1 Na watter historiese gebeurtenis verwys Vergilius in reëls 820–821? (2)
- 3.10.2 Hoe gebruik Vergilius jukstaposisie en alliterasie in hierdie reëls om die spanning en klimaks van die gebeurtenis te beklemtoon? (3)

- 3.11 Reël 624 in die eerste stuk spreek van pessimisme oor menslike gedrag en die gevolge daarvan, en reël 823 in die stuk hierbo spreek van optimisme oor die seëviering van die goeie uit. Albei is ryk aan betekenis en uiters treffend. Verduidelik hoe Vergilius se woordkeuse en taalgebruik die impak van hierdie reëls versterk. (5)
- 3.12 "*Vergilius se ideale Romeinse leier word gedefinieer deur die voorkoms van die deugde van die konings wat in reëls 808–823 genoem word en die afwesigheid van die ondeugde wat in reëls 614–627 genoem word.*"
- 3.12.1 Aanvaar die stelling hierbo as billik en beskryf dan die karakter van Vergilius se ideale Romeinse leier. Regverdig die redes vir jou keuse. Jy moet minstens drie punte noem en voorbeelde uit die teks aanhaal. (6)
- 3.12.2 Vanuit die res van die Latynse teks van *Aeneïs* VI wat jy bestudeer het, bespreek of jy dink die stelling hierbo op Aeneas van toepassing gemaak kan word. Haal minstens twee voorbeelde van sy daade en/of houding aan. (4)
- [80]**

VRAAG 4 ELEGIE EN LIRIEK

Lees die gedigte hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

O fons Bandusiae splendidior vitro,
dulci digne mero non sine floribus,
cras donaberis haedo,
cui frons turgida cornibus
primis et venerem et proelia destinat. 5
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
rubro sanguine rivos
lascivi suboles gregis.

**Te flagrantis atrox hora Caniculæ
nescit tangere, tu frigus amabile** **10**
fessis vomere tauris
præbes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium
me dicente cavis impositam ilicem
saxis, unde loquaces
lymphae desiliunt tuae.

[Bron: Horatius, *Odes*, III.13]

4.1	Vertaal reëls 9–16 wat in vetdruk uitgelig is.	(11)
4.2	Kies en vertaal die frases in reëls 1–2 wat die skoonheid van die lente beklemtoon.	(2)
4.3	Kies en vertaal die frases in reëls 3–8 wat die jeugdige onskuld van die klein bokkie beklemtoon.	(2)
4.4	Verduidelik hoe Horatius die posisie en klank van woorde in reëls 5–8 gebruik om die onskuld van die bokkie en die skoonheid van die lente met die bokkie se gewelddadige einde te kontrasteer.	(3)
4.5	Verduidelik in jou eie woorde wat Horatius met die sin 'Fies ... dicente' in reëls 13–14 bedoel.	(1)
4.6	Haal twee herhalende klanke aan wat in reëls 13–16 deur Horatius gebruik word en stel sy doel met die gebruik daarvan voor.	(2)

Nec tu credideris urbanae commoda vitae
 quaerere Nasonem: quaerit et illa tamen.
Nam modo vos animo, dulces, reminiscor, amici,
nunc mihi cum cara coniuge nata subit,
aque domo rursus pulchrae loca vertor ad Urbis 5
cunctaque mens oculis pervidet illa suis.
 Nunc fora, nunc aedes, nunc marmore tecta theatra,
 nunc subit aequata porticus omnis humo,
 gramina nunc Campi pulchros spectantis in hortos
 stagnaque et euripi Virgineusque liquor. 10

[Bron: Ovidius, *Ex Ponto*, I.8.29–38]

- 4.7 Vertaal reëls 3–6 wat in **vetdruk** uitgelig is. (8)
- 4.8 Skandeer reëls 5–6 ('aque ... suis'). Merk enige elisies wat voorkom en kwantiteite, en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël. **Beantwoord hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek.** (5)
- 4.9 Noem die verskillende landmerke wat in reëls 7–10 deur Ovidius genoem word en bespreek die verskillende terreine van die Romeinse lewe wat hulle verteenwoordig. (4)
- 4.10 Verduidelik hoe Ovidius sy liefde vir die stad deur sy gebruik van bepaalde woorde en sy plasing van hierdie woorde in reëls 1–6 oordra. (5)
- 4.11 Is Horatius se uitbeelding van die lente roerender as Ovidius se herinnering aan Rome, of bewys die vertellings van beide digters wat hierbo gedruk is eenvoudig dat mense se verskillende persepsies van skoonheid baie subjektief is? Verduidelik jou mening deeglik, met verwysing na minstens twee aspekte van elke uittreksel. (6)

Prima salutantes atque altera conterit hora,
exercet raucos tertia causicos,
in quintam varios extendit Roma labores,
sexta quies lassus, septima finis erit,
sufficit in nonam nitidis octava palaestris, 5
imperat extractos frangere nona toros:
 hora libellorum decuma est, Eupheme, meorum,
 temperat ambrosias cum tua cura dapes
 et bonus aetherio laxatur nectare Caesar
 ingentique tenet pocula parca manu. 10
 Tunc admitte iocos: gressu timet ire licenti
 ad matutinum nostra Thalia lovem.

[Bron: Martialis, *Epigramme*, IV.8]

- 4.12 Vertaal reëls 1–6 wat in **vetdruk** uitgelig is. (11)
- 4.13 Verduidelik die praktyk waarna Martialis in reël 1 verwys. (2)
- 4.14 Skandeer reëls 3–4 ('in ... erit'). Merk enige elisies wat voorkom en kwantiteite, en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël. **Beantwoord hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek.** (5)
- 4.15 Verduidelik hoe Martialis die klanke van reël 4 gebruik om die betekenis daarvan te weerspieël. (2)
- 4.16 4.16.1 Kies en vertaal enige twee frases in reëls 7–10 wat goddelike eienskappe aan Domitianus toeskryf. (2)
- 4.16.2 Hoe gebruik Martialis woordorde om besondere aandag op dié frases te vestig? (2)
- 4.17 4.17.1 Waarom verwys Martialis na homself as 'nostra Thalia'? (1)
- 4.17.2 Na watter eienskap van hierdie persoon verwys hy in reël 11? (1)
- 4.18 "Die eerste ses reëls van hierdie gedig is onnodig om Martialis se doel met die skryf daarvan te verwesenlik." (5)
- Dink jy dit is 'n billike punt? Bespreek volledig. Jy kan jou argument staaf met verwysing na hierdie gedig, maar ook na wat jy weet van Martialis se benadering tot poësie uit ander gedigte van hom wat jy gelees het. (5)

[80]

80 punte

AFDELING C

JY MOET TWEE VRAE UIT VRAE 5, 6, 7 of 8 (GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK) OF ANDERSINS VRAAG 9 (VERTALING VAN AFRIKAANS IN LATYN) BEANTWOORD.

VRAAG 5 RETORIEK

Lees die gedeeltes hieronder wat jy sou vertaal het, indien jy Afdeling A: Vraag 1 beantwoord het, en beantwoord die vrae wat op elke stuk volg.

quid **comitatus** nostri, quid gladii volunt? quos habere certe non liceret, si uti **illis nullo pacto** liceret. est igitur haec, iudices, non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex **natura** ipsa arripuimus, hausimus, expressimus; ad quam non docti sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut, si vita nostra in aliquas insidias, si in vim et in tela aut **latronum** aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset 5 expediendae **salutis**.

5.1 Verduidelik waarom hierdie woorde genitief is:

5.1.1 comitatus (reël 1) (1)

5.1.2 latronum (reël 5) (1)

5.1.3 salutis (reël 6) (1)

5.2 Verduidelik waarom hierdie woorde ablatief is:

5.2.1 illis (reël 1) (1)

5.2.2 nullo pacto (reëls 1–2) (1)

5.2.3 natura (reël 3) (1)

5.3 5.3.1 Skryf 'n sin uit die stuk neer wat 'n voorbeeld van 'n voorwaardelike bysin bevat. (1)

5.3.2 Onderstreep die werkwoorde van beide die voorwaardesin en die hoofsin. (1)

5.3.3 Noem en verklaar die wyse (modus) van die werkwoord(e) in die voorwaardelike bysin. (2)

ex quibus qui animo fideli in dominum et praesenti fuerunt, partim occisi sunt, partim, cum ad raedam pugnari **viderent**, domino succurrere prohiberentur, Milonem occisum et ex ipso Clodio audirent et re vera putarent, fecerunt id servi Milonis (dicam enim aperte non derivandi criminis causa, sed ut factum **est**) nec imperante nec sciente nec praesente domino, quod suos quisque servos in tali re facere **voluisset**.

5

5.4 Skryf 'n voorbeeld neer van 'n:

5.4.1 ablatief van beskrywing (1)

5.4.2 teenwoordige passiewe infinitief (1)

5.4.3 datief na 'n saamgestelde werkwoord (1)

5.4.4 gerundivum (aantrekking, attraksie) van doel (1)

5.5 Noem en verklaar die wyse (modus) van:

5.5.1 viderent (reël 2) (2)

5.5.2 est (reël 4) (2)

5.5.3 voluisset (reël 5) (2)

[20]

VRAAG 6 HISTORIOGRAFIE

Lees die gedeeltes hieronder wat jy sou vertaal het, indien jy Afdeling A: Vraag 2 beantwoord het, en beantwoord die vrae wat op elke stuk volg.

placuit primum venenum. sed inter epulas principis si daretur, referri ad casum non poterat tali iam Britannici exitio; et ministros temptare arduum videbatur mulieris usu scelerum adversus insidias intentae; atque ipsa praesumendo remedia munierat corpus. ferrum et caedes quonam modo occultaretur, nemo reperiebat; et ne quis illi tanto facinori delectus iussa sperneret metuebat. obtulit ingenium Anicetus libertus, classi 5 apud Misenum praefectus et pueritiae Neronis educator ac **mutuis odiis** Agrippinae invisus.

- 6.1 Skryf uit reëls 1–3 'n voorbeeld neer van 'n:
- 6.1.1 onpersoonlike werkwoord (1)
 - 6.1.2 teenwoordige passiewe infinitief (1)
 - 6.1.3 ablatief van instrument (1)
 - 6.1.4 gerundium (1)
- 6.2 6.2.1 Skryf 'n voorbeeld van 'n voorwaardelike bysin neer. (1)
- 6.2.2 Gee die wyse (modus) van die werkwoord in die *protasis* (voorwaardelike bysin) en die wyse (modus) van die werkwoord in die *apodosis* (hoofsin). (2)
- 6.3 6.3.1 Skryf 'n voorbeeld van 'n bysin van vrees neer. (1)
- 6.3.2 Skryf die werkwoord neer wat die vreesbysin inlei en onderstreep die werkwoord in die subjunktief binne die vreesbysin. (1)
- 6.4 Waarom is die frase 'mutuis odiis' (reël 6) ablatief? (1)

Anicetus villam statione circumdat refractaque **ianua** obvios servorum abripit, donec ad fores cubiculi **veniret**; **cui** pauci adstabant, ceteris terrore **inrumpentium** exterritis. cubiculo modicum lumen inerat et **ancillarum** una, magis ac magis anxia Agrippina, quod nemo a filio ac ne Agerinus quidem: aliam **fore** laetae rei faciem; nunc solitudinem ac repentinos strepitus et extremi mali indicia. abeunte dehinc ancilla, 'tu quoque me 5 deseris?' prolocuta respicit Anicetum trierarcho Herculeio et Obarito **centurione** classiaro comitatum

- 6.5 Noem en verklaar die tyd van 'veniret' (reël 2). (2)
- 6.6 Verklaar die gebruik van die vorm 'cui' (reël 2). (2)
- 6.7 Gee die tyd en wyse (modus) van 'fore' (reël 4). (2)
- 6.8 Verduidelik waarom hierdie woorde genitief is:
- 6.8.1 inrumpentium (reël 2) (1)
- 6.8.2 ancillarum (reël 3) (1)
- 6.9 Verduidelik waarom hierdie woorde ablatief is:
- 6.9.1 ianua (reël 1) (1)
- 6.9.2 centurione (reël 6) (1)
- [20]**

VRAAG 7 EPOS

Lees die gedeeltes hieronder wat jy sou vertaal het, indien jy Afdeling B: Vraag 3 beantwoord het, en beantwoord die vrae wat op elke stuk volg.

vendidit hic auro patriam dominumque potentem
 imposuit; fixit leges pretio atque refixit;
 hic thalamum invasit natae vetitosque hymenaeos:
ausi omnes immane nefas **auso**que potiti.
 non, **mihi** si linguae centum sint oraque centum, 5
 ferrea vox, omnis **scelerum** comprehendere formas,
 omnia poenarum percurrere nomina possim.'

7.1	7.1.1	Uit watter deel van die werkwoord word beide 'ausi' en 'auso' (reël 4) gevorm?	(1)
	7.1.2	Noem en verklaar die naamval van 'ausi'.	(2)
	7.1.3	Noem en verklaar die naamval van 'auso'.	(2)
7.2		'mihi' (reël 5) en 'scelerum' (reël 6) druk albei besit uit, maar hulle is nie in dieselfde naamval nie. Gee die naamval van elk.	(2)
7.3	7.3.1	Noem die reëls waarin 'n voorwaardelike bysin aangetref word.	(1)
	7.3.2	Skryf die werkwoorde in die <i>protasis</i> (voorwaardelike bysin) en <i>apodosis</i> (hoofsin) neer.	(1)
	7.3.3	Verduidelik waarom albei werkwoorde in die voorwaardelike sin in die subjunktiewe wyse (modus) is.	(1)

vis et Tarquinius reges animamque superbam
 ultoris Bruti, fascisque videre receptos?
 consulis imperium hic primus saevasque securis
 accipiet, natosque pater nova bella moventis
 ad poenam pulchra pro libertate vocabit, 5
 infelix, utcumque ferent ea facta minores:
 vincet amor **patriae laudumque** immensa cupido.

- 7.4 Daar is twee werkwoorde in hierdie stuk wat onreëlmatig is. Skryf hulle neer. (2)
- 7.5 Daar is twee werkwoorde in reëls 4–5 wat in die toekomstige tyd is.
- 7.5.1 Skryf hulle neer. (2)
- 7.5.2 Verduidelik waarom die uitgang van die twee werkwoorde verskillend is ten spyte daarvan dat hulle in dieselfde tyd is. (1)
- 7.6 In reël 5 is daar twee voorsetsels. Skryf hulle neer en noem die naamval van die selfstandige naamwoord wat deur elk beheer word. (2)
- 7.7 7.7.1 Verduidelik waarom 'patriae' en 'laudum' genitief is. (1)
- 7.7.2 Gee twee redes waarom hulle nie dieselfde uitgang het nie ten spyte daarvan dat hulle in dieselfde naamval is. (2)
- [20]**

VRAAG 8 ELEGIE EN LIRIEK

Lees die gedeeltes hieronder wat jy sou vertaal het, indien jy Afdeling B: Vraag 4 beantwoord het, en beantwoord die vrae wat op elke stuk volg.

Te flagrantis atrox hora **Caniculae**
 nescit tangere, tu frigus amabile
 fessis **vomere tauris**
 praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium 5
me dicente cavis impositam ilicem
 saxis, unde loquaces
 lymphae desiliunt tuae.

8.1 Noem en verklaar die naamval van:

8.1.1 Caniculae (reël 1) (2)

8.1.2 tauris (reël 3) (2)

8.1.3 vomere (reël 3) (2)

8.1.4 me (reël 6) (2)

8.2 Noem die tyd en vorm van 'fies' (reël 5). (2)

Nam **modo** vos animo, dulces, reminiscor, amici,
 nunc mihi cum cara coniuge nata subit,
 aque domo rursus pulchrae loca vertor ad urbis
 cunctaque mens oculis pervidet illa suis.

8.3 Skryf 'n voorbeeld uit hierdie reëls neer van 'n:

8.3.1 deponens werkwoord (1)

8.3.2 selfstandige naamwoord in die vokatief (1)

8.3.3 werkwoord in die passiewe vorm (1)

8.3.4 ablatief van instrument (1)

8.4 Soek in die uittreksel 'n sinoniem vir 'modo' (reël 1). (1)

Prima salutantes atque altera conterit hora,
exercet raucos tertia causidicos,
in quintam varios extendit Roma labores,
sexta **quies** lassiss, septima finis erit,
sufficit in nonam nitidis octava palaestris, 5
imperat extractos frangere nona toros:

- 8.5 Waarom is al die rangtelwoorde (ordinaalgetalle) in die reëls hierbo vroulik? (1)
- 8.6 Noem en verklaar die naamval van 'quies' (reël 4). (2)
- 8.7 In reël 6 word 'n indirekte bevel uitgedruk deur die werkwoord 'impero' gevolg deur die infinitief 'frangere' te gebruik. Watter tyd en wyse sou die ekwivalent van 'frangere' in prosa gewees het na 'ut'? (2)
- [20]**

VRAAG 9 SINNE VIR VERTALING IN LATYN

BEANTWOORD HIERDIE VRAAG SLEGS INDIEN JY NIE ENIGE TWEE VRAE UIT VRAAG 5, 6, 7 OF 8 BEANTWOORD HET NIE.

Vertaal die volgende sinne in Latyn.

- 9.1 Terwyl die wag geslaap het, het die gevangenes gevlug. (5)
- 9.2 Alhoewel sy baie hartseer is, sal sy die tempel besoek. (5)
- 9.3 Net toe ek dit gesê het, het ek besef dat ek 'n fout gemaak het. (7)
- 9.4 Jy het tog seker nie gister daardie dorp binnegegaan nie? (5)
- 9.5 Die boodskapper het gesê dat hy nog nie voorheen die kamp van die vyand gesien het nie. (9)
- 9.6 Die vyand (meervoud) dreig dat hulle môre ons dorp sal aanval. (9)
- [40]**

40 punte

Totaal: 200 punte